

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол Вченої ради НУВГП

29 листопада 2024 № 11

Голова Вченої ради НУВГП

Віктор МОШИНСЬКИЙ

ПОЛІТИКА

**доброчесного використання штучного інтелекту в
Національному університеті водного господарства та
природокористування**

УХВАЛЕНО

науково-методичною

радою НУВГП

протокол

21 листопада 2024 № 11

ВВЕДЕНО В ДІЮ

наказом ректора НУВГП

04.12. 2024 № 836

Рівне 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Політика добросовісного використання штучного інтелекту в Національному університеті водного господарства та природокористування (далі – Політика) визначає основні принципи щодо добросовісного використання штучного інтелекту в усіх напрямках діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (далі – Університет).

1.2. Основною метою Політики є забезпечення відповідального та етичного використання штучного інтелекту (ШІ), дотримання академічної добросовісності здобувачами вищої освіти і співробітниками університету, гарантування прозорості та підвітності щодо використання ШІ та підвищення якості освіти в Університеті.

1.3. Політика розроблена на основі Закону про штучний інтелект (Artificial Intelligence Act) ЄС (13.04.2024), Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні (від 02.12.2020, № 1556), Рекомендацій щодо відповідального використання ШІ: питання права інтелектуальної власності (Міністерство цифрової трансформації України); матеріалів Центру українсько-європейського наукового співробітництва «Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції»; проєкту інструктивно-методичних рекомендацій щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти (Міністерство освіти і науки України, Міністерство цифрової трансформації України); Принципів використання генеративного ШІ (<https://github.com/sashaeve/genaipolicy/blob/main/index.md>).

1.4. Політика поширюється на здобувачів вищої освіти, наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників, адміністрацію університету та спрямована на використання ШІ для розвитку критичного та творчого мислення.

1.5. Основні терміни та поняття:

– *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами (згенерованих ШІ), як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення (частково або повністю) опублікованих академічних творів інших авторів без зазначення авторства (без зазначення деталей використання ШІ в академічному творі);

– *галюцинація системи ШІ* – це неправильні або оманливі результати, які генерують моделі ШІ. Ці помилки можуть бути спричинені різними факторами, зокрема недостатньою кількістю навчальних даних, неправильними припущеннями, зробленими моделлю, або упередженнями в даних, що використовуються для навчання моделі;

– *промпт* – запит, що містить запитання, на яке система ШІ повинна дати відповідь, або завдання, яке вона має виконати;

– *ШІ-грамотність* – розуміння учасниками освітнього процесу основних принципів відповідального застосування систем ШІ, володіння навичками розпізнавання, коли використовується ШІ, усвідомлення його обмежень та ризиків, пов'язаних з його невідповідальним використанням;

– *штучний інтелект (ШІ)* – загальна назва сукупності інформаційних технологій, як-от алгоритмів, методів, підходів, моделей та сервісів, що займаються створенням та розвитком систем, здатних виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту. Це включає такі аспекти, як обробка природної мови, машинне навчання, комп'ютерний зір, робототехніка, експертні системи та інші підгалузі, спрямовані на імітацію та розширення можливостей людського мислення та прийняття рішень;

– *система ШІ* – машинна система, яка на основі отриманих вхідних даних робить висновок щодо того, як генерувати результати (як-от прогнозування, генерування контенту, надання рекомендацій або рішень), які можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище;

– *система генеративного ШІ* – різновид систем ШІ, який, використовуючи генеративні моделі, здатен генерувати новий, унікальний контент (тексти, зображення, аудіо- та відеоматеріали). Прикладами систем генеративного ШІ є ChatGPT, Copilot, Bard, Gemini, Midjourney, DALL E, Stable Diffusion та інші;

– *суспільне надбання* – об'єкт авторського права чи суміжних прав, щодо якого скінчився строк чинності майнових прав інтелектуальної власності;

– *AI-input* – будь-які об'єкти та інформація, які використовуються для розробки системи ШІ та її подальшого функціонування, включаючи знання, моделі, алгоритми, комп'ютерні програми, промпти тощо;

– *AI-output* – об'єкт, що згенерований у результаті функціонування системи ШІ (на основі AI-input та закладених алгоритмів) без безпосередньої участі людини в утворенні цього об'єкта.

1.6. Використання ШІ в НУВГП базується на таких основних *принципах*:

– *безпечного використання*: захист даних, інформування щодо небезпек та ризиків використання ШІ;

– *відповідальності*: готовність взяти на себе академічну відповідальність за можливі порушення, що можуть міститися в «продукті» ШІ;

– *етичного використання*: використання ШІ із дотриманням Кодексу честі членів академічної спільноти НУВГП (розділ другий Положення про академічну доброчесність у НУВГП);

– *компетентності*: наявність необхідних знань в усіх учасників освітнього процесу для перевірки достовірності інформації згенерованої ШІ.

– *конфіденційності*: недопущення витоку персональних даних чи іншої конфіденційної інформації через використовувані системи ШІ;

– *маркування AI-output та об'єктів, згенерованих з використанням систем ШІ*: належне інформування третіх осіб про використання ШІ шляхом маркування передусім AI-outputs;

– *недискримінації та справедливості*: запобігання дискримінації під час використання ШІ та перевірка на наявність потенційних упереджень;

– *прозорості та підзвітності*: чітке визначення дозволених напрямків використання ШІ та обов'язкове відзначення факту його використання;

1.7. У НУВГП дозволяється доброзесне використання ШІ усіма учасниками освітнього процесу, враховуючи:

– *переваги* (доступ до великої кількості інформації, персоналізоване навчання, підвищена ефективність навчання, індивідуальна підтримка, миттєвий зворотний зв'язок, автоматизація рутинних завдань, розширені можливості для вивчення іноземних мов та інше);

– *ризики* (отримання недостовірної інформації та хибних результатів, використання текстів інших авторів без належного посилання, несамостійне виконання роботи, проведення дослідження, відсутність людської взаємодії, потенціал для упередження, етичні проблеми, залежність від технології та інше).

2. НАПРЯМКИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НУВГП*

2.1. Напрямки використання ШІ в освітньому процесі:*

- удосконалення навчальних планів та силабусів ОК;
- покращення навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу та його оптимізації;
- удосконалення сучасних методів навчання та викладання у т.ч. колективне дослідження та вирішення проблем;
- допомога здобувачам вищої освіти засвоювати навчальний матеріал;
- додаткові інструменти виконання навчальних завдань (з дотриманням академічної доброзесності, див. розділ 3);
- отримання зворотного зв'язку про хід навчання здобувачів вищої освіти;
- інструменти оцінки знань здобувачів вищої освіти;
- інструменти для роботи з даними, їх вивчення та інтерпретації;
- можливість генерування альтернативних способів вираження ідей та аргументації;
- розвиток цифрової грамотності, забезпечення усіх учасників освітнього процесу навичками для ефективного та безпечного використання ШІ та інше.

Для науково-педагогічних працівників розроблені рекомендації щодо використання ШІ (методи навчання, викладання та оцінювання) (Особливості використання ШІ під час проведення навчальних занять НПП).

Для здобувачів вищої освіти розроблені рекомендації щодо використання ШІ (Особливості використання ШІ під час виконання навчальних завдань здобувачами вищої освіти).

2.2. Напрямки використання ШІ в науково-дослідній роботі:*

2.2.1. Проектування дослідження:

- генерація ідей для досліджень;
- огляд джерел інформації;
- створення структури (плану) дослідження та інше.

2.2.2. Збір даних:

- пошук даних;
- переклад інформації іншими мовами та інше.

2.2.3. Аналіз даних:

- пропозиція тем або питань для аналізу;
- статистичний аналіз;
- обробка даних;
- візуалізація даних;
- узагальнення даних;
- пошук потрібних фактів в масиві даних;
- інтерпретація результатів та інше.

2.2.4. Підготовка письмових робіт:

- поліпшення якості тексту;
- форматування цитат та посилань;
- переклад написаного та інше.

2.3. Напрямки використання ШІ в адміністративному управлінні*:

- розробка стратегії розвитку НУВГП;
- аналіз ефективності адміністративних процесів;
- створення та організація роботи з документами;
- рекомендації щодо впровадження нових інформаційних систем, оптимізація існуючих;
- покращення комунікацій між структурними підрозділами НУВГП;
- рекомендації щодо навчання та розвитку усіх учасників освітнього процесу;
- аналіз даних для прийняття обґрунтованих рішень та інше.

** зазначені напрямки використання не є вичерпним, оскільки ШІ динамічно змінюється та розвивається*

3. ДОБРОЧЕСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

3.1. Здобувачі вищої освіти, наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники НУВГП зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності, використовуючи ШІ під час здійснення освітньо-наукової діяльності.

3.2. Допускається використання технологій ШІ за умови перевірки на ознаки плагіату результатів у альтернативному інструменті.

3.3. Використання технологій ШІ допускається з описом використаних технологій ШІ для завдань, що суттєво впливають на фінальний продукт, зокрема, написання фрагментів інтелектуального продукту.

3.4. Використання технологій ШІ допускається без опису використаних технологій ШІ для завдань, що стосуються процесу генерації ідей, пошуку інформації та потенційних рішень, зміни стилістики, дизайну, перевірки граматики, трансформації даних з одного формату в інший, та інших завдань,

що не створюють нові знання чи контент, що використовуються у фінальних інтелектуальних продуктах.

3.5. Для розв'язання завдань, що вимагають логічних чи математичних міркувань, перевага надається інструментам ШІ, що мають засоби протидії ефекту «галюцинування» з обов'язковим зазначенням підходів, що використовувались для перевірки фактів.

3.6. Допускається використання інструментів ШІ для створення зображень, аудіо та відеоконтенту з маркуванням «Створено за допомогою ШІ». У випадку, якщо інструменти ШІ використовуються для покращення аудіовізуальної інформації та не мали суттєвого ефекту на створення контенту, вказання факту використання ШІ є опційним.

3.7. В Університеті забороняється використання ШІ для зловживання результатами освітньої та наукової діяльності, присвоєння авторства, створення академічного тексту на замовлення та інших видів порушень академічної доброчесності, що зазначені в Положенні про академічну доброчесність у НУВГП.

3.8. Учасники освітнього процесу повинні бути достатньо поінформованими про належне та неналежне використання ШІ в навчанні та дослідженнях (ШІ-грамотність).

3.9. Здобувачі вищої освіти Університету підписують Декларації про дотримання академічної доброчесності, де зазначається, що вони ознайомлені зі встановленими принципами і правилами академічної доброчесності, зокрема доброчесно використовувати ШІ, погоджуються із ними та у разі їх порушення нестимуть відповідальність (<https://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>).

3.10. Перелік рекомендованих видів академічної відповідальності (санкцій) за конкретні порушення академічної доброчесності наведено у додатках 3 та 4 Положення про академічну доброчесність у НУВГП.

3.11. Група сприяння академічній доброчесності відповідає за розроблення відповідних нормативних документів щодо використання ШІ в НУВГП та контроль за їх дотриманням.

3.12. Комісія з академічної доброчесності НУВГП відповідно до Положення про академічну доброчесність у НУВГП здійснює контроль щодо дотримання академічної доброчесності (в т.ч. і використання ШІ) в НУВГП на загальноуніверситетському рівні, а Комісія з академічної доброчесності ННІ здійснює контроль щодо дотримання академічної доброчесності (в т.ч. і використання ШІ) в НУВГП на рівні інституту.

3.13. Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, процедура розгляду факту порушення академічної доброчесності, порядок подання апеляції та її розгляд, що стосується випадків недоброчесного використання ШІ, проводиться згідно з розділами 6, 7 та 8 Положення про академічну доброчесність у НУВГП.

3.14. З метою доброчесного використання ШІ в НУВГП передбачено:

– організація та проведення навчання щодо способів та методів використання ШІ, правильного формулювання запитів (промптів), небезпек та ризиків;

- вивчення і запровадження кращих практик використання ШІ іншими навчальними закладами;
- проведення опитувань учасників освітнього процесу Університету щодо використання ШІ;
- аналіз та оприлюднення інформації про випадки недоброчесного використання ШІ і прийняті відповідні рішення.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА ОКРЕМИМИ НАПРЯМАМИ ДОБРОЧЕСНОГО ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШІ ДЛЯ ГЕНЕРУВАННЯ AI-outputs

4.1. Генерування зображень/відео

Рекомендується утримуватися від використання в промпті відсилок до вже наявних об'єктів авторського права як-от: відомі персонажі літературних творів, кінострічок, мультфільмів, коміксів тощо.

Не рекомендується використовувати в промпті комерційні найменування, назви наявних компаній, торговельні марки та інші позначення/логотипи третіх осіб.

4.2. Видозміна зображень\відео

Рекомендується не завантажувати до системи ШІ зображень і відео, які є охоронюваними об'єктами авторського права та/або суміжних прав та/або права особливого роду для отримання нового зображення/відео.

4.3. Текстові масиви як AI-input

Рекомендується не використовувати чужі тексти як промпт, генеруючи новий текст. Такого обмеження може не бути щодо текстів, які вже перейшли в суспільне надбання, при цьому AI-output, який отримується після введення тексту, що перейшов у суспільне надбання, не повинен бути спотворенням твору, що вже існував.

4.4. Музичні композиції як AI-input і AI-output

Рекомендується утриматись від завантаження до системи ШІ з метою обробки чужих музичних композицій на які не має відповідних прав, та які не перейшли в суспільне надбання.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Політика затверджується вченою радою Університета та набуває чинності з дати введення його в дію наказом ректора.

5.2. Політика регулярно переглядатиметься та оновлюватиметься відповідно до нових досліджень, технологічних змін щодо ШІ та зворотного зв'язку академічної спільноти Університета.

5.3. Всі зміни та доповнення до Політики затверджуються Вченою радою НУВГП і викладаються в новій редакції.

5.4. Відповідальність та контроль за впровадження Політики несуть посадові особи Університету відповідно до їхніх функціональних обов'язків.

5.4. Усі питання, що не врегульовані цією Політикою, регулюються відповідно до чинного законодавства України та локальних нормативних документів Університету.

Розробили:

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

 Валерій СОРОКА

Начальник відділу якості освіти

 Віктор КОРБУТЯК

Провідний фахівець відділу якості освіти

 Марина МАЛИНОВСЬКА

Погоджено:

Завідувач навчально-методичного відділу

 Наталія КОВАЛЬЧУК

Начальник юридичного відділу

 Дмитро ПУХА

Начальник відділу з питань запобігання та виявлення корупції

 Анатолій ЗАХАРЕЦЬ

Голова Студентського парламенту НУВГП

 Василь СИРИВКО

Голова студентської організації «Якість освіти»

 Антоній ПАХУТ